

FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE FOR STUDENTS OF NON-PHILOLOGICAL EDUCATIONAL PROFILES

Yulduzkhon Abulkasimova

*Teacher, Department of Foreign Languages
Tashkent University of Information Technologies
yulduzxonabulkasimova@gmail.com*

Abstract: *Communicative competence includes the ability to understand words or texts in other languages, to express oneself and to share information. The article shows the importance of learning a foreign language for students and the importance of developing communicative competence in the process of learning it.*

Keywords: *foreign language, communicative competence, communicative approach; teaching English, students.*

FILOLOGIK BO‘LMAGAN TA’LIM PROFILLARI TALABALARI UCHUN CHET TILI KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH

Yulduzxon Abulkasimova

*O‘qituvchi, Chet tillar kafedrası
Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
yulduzxonabulkasimova@gmail.com*

Annotatsiya: *Kommunikativ kompetensiya, boshqa tillar so‘zlarini yoki matnlarni tushunish, o‘z fikrlarini ifodalash va ma‘lumot almashish qobiliyatlarini o‘z ichiga oladi. Maqolada talabalar uchun chet tili o‘rganishning muhimligi va uni o‘rganish jarayonida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning ahamiyati ko‘rsatiladi.*

Kalit so‘zlar: *chet tili, kommunikativ kompetensiyasi, kommunikativ yondashuv; ingliz tilini o‘rgatish, talabalar.*

Chet tilining kommunikativ kompetensiyasi chet tillarini o‘qitishning asosiy maqsadi, ya’ni talabalarning chet tilidagi muloqotni amalga oshirish qobiliyati va haqiqiy tayyorgarligi va kelajakdagi kasbiy faoliyatida amaliy foydalanish uchun etarli bo‘lgan zarur darajaga erishishdir. U nutqiy faoliyatning barcha to‘rt turini, turli xil ish shakllarini, to‘g‘ri tanlangan usul va texnologiyalarni amalga oshirish orqali shakllanadi.

Z.Babic oliy ta'lim muassasalari talabalari o'rtasida xorijiy tillarning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish bo'yicha mavjud amaliyotni zudlik bilan qayta qurish zarurligi haqida yozadi va yangilangan ta'lim hujjatlarida belgilangan talablar va universitetlarda ingliz tilini o'qitishga hali ham an'anaviy yondashuv o'rtasidagi sezilarli tafovutni ta'kidlaydi.[2; 164]

M.Menke va K.Paesani o'quvchilarning chet tilidagi kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish jarayonida amalga oshirilayotgan o'quv materiallari (matnlari) va o'quv mashg'ulotlarining uslubiy ishlanmalarini tahlil qilib, chet tilidagi matnni tushunishga o'rgatishning an'anaviy usullari ustunligini ta'kidlaydilar. Chet tilida kasbiy yo'naltirilgan muloqotni o'rgatish mazmuni va usullarini yangilash zarurligiga javoban xorijiy oliy ta'lim muassasalari chet tilining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishning turli yondashuv va texnologiyalariga murojaat qilmoqdalar, bu esa chet tilidagi kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish bo'yicha ko'plab nashrlarda o'z aksini topgan. Shunday qilib, Q.Ven tadqiqotida; M.M.S.Abdallah; F.V.Foong; P.Sobkovyak 1; T.X.Chen ingliz tilini o'qitishning murakkab modellarining tavsifini beradi, ular doirasida talabalarning chet tilining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish kollejdagi barcha o'qish yillari davomida bosqichma-bosqich amalga oshiriladi. Shunga ko'ra, POA (ishlab chiqarishga yo'naltirilgan yondashuv); Maxsus ehtiyojlar uchun TESOL/TEFL; SSTSEE (Stepwise-Stepup Tertiary Science English Education) va biznes ingliz tilini o'qitishning uch qismdan iborat modeli keys-study usuliga asoslangan. Ushbu modellar chet tilini professional kontekstda o'qitishning etakchi maqsadi sifatida ingliz tilida amaliy muloqot qilish ko'nikmalarini shakllantirishga urg'u beradi. [1; 420]

Bir qator tadqiqotlar universitetning o'quv jarayonida chet tilini o'rgatishning ma'lum mashhur texnologiyalaridan unumli foydalanish shartlari va omillarini tavsiflaydi: "aylantirilgan sinf" - Flipped Classroom (M.F.Teng 2; G.Reddan, B. McNally, J.Chipperfield, loyiha usuli – Project-Based Learning

(A.M.Klyoster, V.V.Elkin, E.N.Melnikova; M.Sulton, S.Zaki; P. Chanpet, K. Chomsuwan, E. Murphy), CLIL texnologiyasi - Content and Language Integrated Learning va ikki tilli kasbiy ta'limni tashkil etishning shunga o'xshash usullari (W.Yang; M.Li) [3; 691].

So'nggi yillarda nashrlarda chet tillarini o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishga katta e'tibor qaratilmoqda: M.J.V.Salinas, R.Burbat MOOC texnologiyasiga murojaat qilib, uning chet tilining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish jarayonida afzalliklari va kamchiliklarini qayd etdilar. talabalar. J.Netolicka, I.Smirnovalar Blum taksonomiyasi doirasida belgilangan chet tilining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish vazifalari an'anaviy sinf darslarini intensiv mustaqil darslar bilan uyg'unlashtirish orqali hal etiladigan professional ingliz tili (Blended Learning) bo'yicha aralash o'qitish imkoniyatlarini tahlil qiladilar.

Talabalar va o'qituvchilarning chet tilining kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishning yangi texnologiyalarini joriy etishga bo'lgan munosabati bo'yicha xorijiy tadqiqotlarga murojaat qilganda, shuni ta'kidlash kerakki, ularning barchasi chet tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishning ortishi muhim natijalardan biri sifatida alohida ta'kidlaydi. yangi texnologiyalarga o'tish. Shunday qilib, X.Du, K.Chjao, Y.Ruan, L.Vang, X.Duan tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, Task-Based Learning and Teaching (TBLT) usulini qo'llash natijasida Daniya talabalari maqsadni idrok qila boshladilar. [4; 108]

Ilmiy adabiyotlarda e'lon qilingan ma'lumotlarga qaraganda, chet tilini o'rganish jarayonida talabalarni psixologik qo'llab-quvvatlashni (Z.Kralova, E.Skorvagova, A.Tirpakova va boshqalar [5; 577]) o'z ichiga olgan turli xil usul va yondashuvlarni joriy etish, tizimli o'zini o'zi. -chet tilining kommunikativ kompetensiyasining shakllanish darajasini baholash (El-D.Hmoudova, E.Milkova), o'quv jarayonini talabalarning haqiqiy kasbiy va kommunikativ ehtiyojlariga yo'naltirish va muhim amaliy natijalar (D.Sieglova, L.Stejskalová).

, I.Kocurová-Giurgiu), guruhda ishlash va sinfda hamkorlik (H.Bensen, C.Cavusoglu [6; 23]), o‘yin texnikasidan foydalanish (J.York, J.W.DeHaan), shuningdek, ta‘lim faoliyatining bir qismini o‘tkazish. virtual kompyuter muhitiga (M.F.Teng; E.Olejarcuk) o‘quvchilarning qiziqishini oshirishga va ularning chet tilining kommunikativ kompetentsiyasini rivojlantirishning yuqori darajasiga erishishga yordam beradi. Shu bilan birga, ushbu tadqiqotlarda chet tilining kommunikativ kompetentsiyasini shakllantirish uchun yangi texnologiyalarni joriy etishda bir qator qiyinchiliklar qayd etilgan, ularning asosiysi chet tilini shakllantirish jarayoni ishtirokchilarida ko‘rib chiqilayotgan texnologiyalar bilan ishlash tajribasining kamligidir. kommunikativ kompetentsiya.

Filologiya bo‘lmagan yo‘nalish talabalari o‘rtasida chet tilining kommunikativ kompetentsiyasini rivojlantirishning yangi texnologiyalarini topish va joriy etish muammosi chet el tilshunoslik fanida juda keng yoritilganiga qaramay, taklif qilingan yechimlar kontekstda to‘liq qo‘llanilmasligini tan olish kerak Filolog bo‘lmagan mutaxassis uchun chet tilini bilish, birinchi navbatda, kasbiy ahamiyatga ega bo‘lgan ma‘lumotlarni olish vositasi sifatida zarur ekanligini hisobga olgan holda, o‘qituvchilar ko‘pincha o‘qish va tarjima qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga e‘tibor berishadi. Gapirish ko‘pincha chetga suriladi. Bundan tashqari, faoliyatimiz jarayonida biz quyidagi muammolarga duch keldik: ingliz tilini o‘qitishda talabalarning kommunikativ motivatsiyasining pastligi; nutq paytida xato qilishdan qo‘rqish; Mustaqil nutqqa o‘rgatish o‘quvchilarning an‘anaviy tarzda berilgan matn ko‘rinishidagi nutq shakllari va gap mazmunini o‘zlashtirib olishlari, nutq faoliyati jarayonida ularning mustaqilligi va tashabbuskorligini shakllantirishga yetarli darajada yordam bermasligi bilan murakkablashadi.

Xulosa. Nofilologik ta‘lim profiliga oid chet tilini o‘rganuvchilarga kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish muhimdir. Kommunikativ kompetensiya, boshqa tillar so‘zlarini yoki matnlarni tushunish, o‘z fikrlarini

ifodalash va ma'lumot almashish qobiliyatlarini o'z ichiga oladi. Chet tili o'rganishning muhimligi talabalar uchun juda muhimdir, chunki bu ularning global dunyoda o'zlarini ifodalash va ma'lumot almashishda muvaffaqiyatli bo'lishlari uchun zarurdir.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdallah M. M. S. Towards improving content and instruction of the 'TESOL/TEFL for Special Needs' course: an action research study // Educational Action Research. – 2017. – Vol. 25, Issue 3. – P. 420–437. DOI: <http://dx.doi.org/10.1080/09650792.2016.1173567>
2. Babić Ž. Exploring ESP syllabi: Some implications for further pedagogical considerations // Zbornik Instituta za Pedagoska Istrazivanja. – 2016. – Vol. 48, Issue 1. – P. 164–179.
3. Klyoster A. M., Elkin V. V., Melnikova E. N. Project-based learning in the system of higher education // Astra Salvensis. – 2018. – Supplement no. 1. – P. 691–698. URL: <https://astrasalva.files.wordpress.com/2018/04/as-supp-1.pdf>
4. Du X., Zhao K., Ruan Y., Wang L., Duan X. Beginner CFL learners' perceptions of language difficulty in a task-based teaching and learning (TBTL) environment in Denmark//System.–2017.Vol.69.–P.108–120.DOI:
5. Kralova Z., Skorvagova E., Tirpakova A., Markechova D. Reducing student teachers' foreign language pronunciation anxiety through psycho-social training // System.–2017.–Vol.65.–P.49–60.
6. Bensen H., Cavusoglu C. Reflections on employing innovative approaches in an academic writing course // Ponte. – 2017. – Vol. 73, Issue 8. – P. 23–33. DOI: <http://dx.doi.org/10.21506/j.ponte.2017.8.2>